

elken
ats, dat
lk een
bekend
en pre-
erzwaft
ns van
vondig
en een
edikant
dat het
ar zulk
e Her-
istoren.
de zóó
oorbij-
eigen
meente
n niet
en be-
dikant

waar-
de de
ekende
ngrede,
rstaar,
etgeven
or Dr.
over

Wisse
ochure
Hertog

is bezit
gaan.
nomen
keurig
op de
n toch
gersaars
ds een
bleek,
nd.

ran

or ons
Prof
et. De
ctaten
el be-
utgers
en er
or het
toch
door
des-
vraagk
Jong
deze
naken
el van
under-

aan,
gheld
elf ze
l ge-

nigen
aan-
daar-
binnen
i, dat
We
door
Jong
chuilt
chte-
en is
redit-
nut
e uit-
exers
op
lezen
elke
berit
ij de
uit-

K.

Tijds
uit-
met:
e nu
Da.
ndie:
onne
Vie
W. J.
vow-
binnen
n de
dag:
op-
sche,
n de
a en
op-
vate-
ene
vor-
Kerk
uw."
dan
stelt
heil-
Wat
het
eerd

omnibare voorwaarde van de mogelijkheid der
belijning blijft daarbij allen nadruk behouden".
2. Aftreffering 5 van SCHILDE EN PUY, uitgave
van J. H. Kok te Kampen, bracht ons een op-
stel van den Oud-Minister COLIJN over STAAT-
KUNDIGE HERVOORINGEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.
Op p. 6 onderscheidt de auteur in verband
met zijn onderwerp twee richtingen.
„De eerste, die ten onzent vooral door de
vrijwilligen vertegenwoordigd wordt, zou men
met Groen van Prinsterer, als *revolutieair-
democratisch*; de andere, door de historische
partijen ten onzent en vooral door de antirevo-
lutionairen, gerepresenteerde richting daarentegen
als *historisch democratisch* kunnen kenschetsen".
In overeenstemming met de beginselen dezer
laatste richting, biedt de brochure een schets:
10. Van den grondslag en de historische ont-
wikkeling van Nederland's verhouding tot Indië
tot en met het Regeeringsreglement van 1854.
20. Van de oorzaken, die den stoet tot her-
vorming gaven; van den toestand, zoals deze
zal zijn wanneer, naast de reeds doorgevoerde
hervormingen — Decentralisatie 1903; Volks-
raadwet 1916 — ook de thans vastgestelde reor-
ganisatie haar beslag zou hebben gekregen, —
Ontwerp Bestuursvervoering op Java en Madoera
1918 —, en van de te verwachten werking der
te scheppen organen; om ten slotte
30. Te onderzoeken of deze werking tot het
bij de hervormingen beoogde doel zal leiden, en
zoo niet, op welke andere wijze de historische
lijnen der bestuursorganisatie dan moeten wor-
den doorgetrokken, om te geraken tot een Staats-
inrichting, die — eisch en kenmerk van elke
echte democratie, — de grootst mogelijke kracht
en vrijheid van het Centraal bewind plaatst aan
de grootst denkbare mate van soevereiniteit in
eigen kring.
Het zoo rijk en ingewikkeld onderwerp wordt
in deze brochure van nog geen 46 bladzijden
door den heer COLIJN klaar en duidelijk belicht.
4. „Andere Christelijke brochuresreeks, ONS
ARSENAL ZUTPHEN, J. B. van Brink & Co.
bracht in de vacatie-maanden een drietal Nrs.
In no. 9 bespreekt Dr. H. G. van den BRINK
te Dieren, HET LEVEN DER HEILIGEN, in No. 10
Dr. H. BOUHAN te Kampen, HET BAPTISME,
en in No. 11 Dr. H. A. MUNIK JR. te Baren-
dracht, DE EVANGELISCHE BROEDERGEESTEN.
5. Het September Nr. van PAKDAGGOECH
TIJDSCHRIFT voor het Christelijk onderwijs, uit-
gave van de N. V. de Standaard te Amsterdam,
bevat tusschen A. J. CALLEBIEK'S GEFLEN UIT
DE PRAKTIJK VAN HET ONDERWIJS AAN ZWAK-
KINDEN EN T. V. D. K'S. HET RECHT
OP ZITTEN, een ingezonden stuk van S. met den
titel: INTERNATIONALE SCHOOL VOOR WISBEWEGTE
TE AMERSFOORT. In dit laatste is aan het ver-
zoek van het correspondentiebureau van de
J. S. V. W. TE AMERSFOORT, om in het P. T.
op te nemen het verslag der voordrachten in
die School gehouden door Dr. BONTERAKEN
over REORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS, vol-
daan.
Er wordt echter in dit ingezonden stuk ge-
zegd, dat de Redactie van P. T. met de denk-
beelden in dit verslag aangeduid niet sympathi-
seert. En het ingezonden stuk heeft dan ook
aan het slot deze woorden: „Wij meenen, dat
de philosophische denkbeelden, die aan deze
opvoedingsmiddelen ten grondslag liggen, de
ware niet kunnen zijn. Van het instituut tot
bestudeering der vraagstukken van onderwijs en
opvoeding, met gebruikmaking van de hulpmid-
delen en methoden der moderne wetenschap op
een religieus-wijzegeest-aesthetischen grondslag,
hebben wij voor de bevordering der Christelijke
paedagogiek geen rechte verwachting. Naar onze
overtuiging zal bij dezen grondslag het wijsge-
er-aesthetische religieuze opklimmen en daarmee
tevens het fundamentele uit het fundament doen
verdwijnen. Liever vestigen wij de aandacht
onzer lezers nog eens op de Vereniging van
Christelijke paedagogiek. Laat men deze Ver-
eeniging meer steunen, dan kan er voor de
studie der Christelijke paedagogiek iets goeds
gegaan worden".
60. Het September Nr. van GEREFORMEERD
THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, uitgave van E. J.
Bosch JEN, Baarn opent met een bijdrage van
PROF. L. LINDENBOOM te Kampen getiteld: „IN
ZIJNEN DOOD BEGRAVEN" of „MET HEM BEGRA-
VEN DOOR DEN DOOP IN DEN DOOP".
In deze bijdrage bespreekt de hoogleraar
nog eens zijn bij de Synode te ROTTERDAM in
1917 ingediende graven tegen de samenvoe-
ging van „begraven" en „in Zijnen doop", voor-
komend in het gebied bij den Doop. Daarbij is
afgedrukt zijn toelichting op dit graven, het
advies der Commissie en de uitspraak der Synode.
PROF. DR. A. G. HONIG bespreekt in ditzelfde
Nr. het onlangs verschenen te deel van Dr. G.
VELDKAMP'S CHRISTELIJKE DOGMATIEK. Dr. J. C.
Rullmann geeft er zijn KRONIEK.
70. NIEUWE THEOLOGISCHE STUDIËN, Prak-
tisch Maandchrift voor Godgeleerdheid gere-
geerd door Dr. A. VAN VELDHUIZEN, J. B.
Wolters. — Groningen, den Haag 1918.
In de 7e Aftreffering van den Jaargang:
J. VAN WAGENINGEN: ALGEMEENE PSYCHOLOGIE
VAN DE VROUW BIJ DE GRIEKEN; M. VAN RHJN;
EEN AMERIKAANSCH BOEK VAN WESSEL GANSFORT.
A. VAN VELDHUIZEN. DE DENKEN VAN HET
N. T. (Bespreking van nieuwe werken in be-
trekking tot het N. T.)

Uit de Pers.

In het Noord-Hollandsch Kerkblad geeft
Dr. Impeta de volgende casuïstie over Boeken:
„A Goed boek is 'n goed vriend, 'n Slecht boek
is 'n gevaarlijk vijand. Kwade samensprekingen
bederven goede zeden. Verkeerde literatuur heeft
al menigen gebracht op verkeerde paden, den
weg geband tot 't bedrijven van allerlei zonden,
als twijfelachtig, ongelovigheid, onverschilligheid,
spottigheid, 'n licht-achten van wat God van ons
eischt dat wij zwaar-ochten zullen als openbaring
van Zijn heiligen wil in zake heel onzen handel
en wandel; een onverschillig verwerpen van het ver-
bond, dat aan onze voorouders betekend en
bevestigd is door den Heiligen Doop.
En viel de vijand nu altijd maar aan met open
vizier, dan konden we hem licht onderkennen. Maar
meentijds wordt 't vizier gesloten; wordt 't eigen-
lijk gelaat verbergen achter een masker; verheft
de slang niet den kop met nijdig sissen in moord-
zuchtigheid, maar schuilt de adder onder 't gras.
Haar beet is evenwel dooddelijk.
Goede boeken zijn echter goede vrienden en
veilige gidsen. Een goed boek is 't waard, hoog
gewaardeerd te worden.
In een goed boek geeft de schrijver 't beste wat
hij in dien tijd, waarin hij 't schrijft, te geven heeft.
Hij besiet zijn wereld, mikroskosmos, de wereld in
't klein waarmee hij in aanraking komt. Hij bestu-
deert de menschen, hun zeden en gewoonten, hun
doen en laten, hun deugden en fouten, hun hoogen
geestesleed en hun bekrompen kleinzieligheid.
Hij dringt zooveel mogelijk door tot achter 't
uiterlijk waarnaembaar; hij werpt 't dieplood uit
in de wateren van het innerlijk zielbeweeg; hij

speurt na, rooveel hij kan, de vaak wonderen gan-
gen hunner gedachten, de geheime roerselen hun-
ner harten. Hij kan dan doen zoo hij de daartoe
noodige bekwaamheid van God heeft ontvangen en
hij de studie en stekunde en veelvuldige oefening
niet heeft vermaad.
En dan gaat hij aan 't werk. Ten deele beeldt
hij de werkelijkheid uit; ten deele laat hij zijn ver-
beelding vrij spel in 't beschrijven van niet-werkelijk en
werkelijk-mogelijk mag heeten; want zoo alleen
overschrijft hij niet de grens, aan het geoorloofde
van het der-verbeelding-vrij-spel-laten gesteld.
En nu besiet hij als Christelijk schrijver de
menschen en de dingen bij het licht der H. Schrift
en legt allen en alles den maatstaf aan van den
daarin ons openbaardende wille Gods. Zoo werkt
hij; zoo schetst hij; zoo laat hij zijn personen op-
treeden, sprekende en handelende; zoo laat hij aan
onze oogen voorbijgaan de afwikkeling der gebeur-
tenissen, die hij ons voor de oogen toeveren wil.
Daarbij behoort zijn boek voltrekt niet een ten-
denz-geschrift te zijn om toch een doel te hebben;
al dat wij mooi zullen achten en mooi zullen
noemen datgene wat de schrijver ons — lang niet
altijd zelf mooi noemt; dan werd zijn boek veel te
redeneerend, d.i. vervelend, maar ons zoo voor
oogen stelt dat wij innerlijk-ontroerd worden door
de schoonheid van het met dichtelijke visie ons
voorgeleekende en met vaardige pen verhaalde;
en dat we zullen afkeuren, met hem, wat de
schrijver ons schetst als niet-goed, niet-waar, niet-
schoon.
De leuze: „De kunst om de kunst" kan daarbij
de onze niet zijn. Ware deze leuze, door velen op-
geheven, te aanvaarden, dan zou elk boek zijn te
loven, dat door vormschoonheid 'n kunstgevoel
moest heeten, maar naar zijn inhoud zich niet be-
kommerde om de vraag of, wat schoon beschreven
werd, in schoone taal, ook soms in zedelijk opzicht
verderfelijk was; of ook, geleid op de weegschaal
der waarheid, ten eenenmale zonk beneden pui.
De goede kan zich hopen in een kleed van
licht, maar doet zij het, dan dreigt van hare zijde
het grootst gevaar.
Het goede — het ware — het schoone; zieldaar
een drievoudig snoer, dat niet licht mag worden
verbroken.
Houdt een Christelijk schrijver zich aan dit be-
ginsel; plaatst hij zich op 't standpunt hierboven
in korte trekken aangegeven; heeft hij talent van
God ontvangen, van Wien nederdalen alle goede
gaven; talent om te zien met de oogen open, wat
reeds is 'n groote kunst, die lang niet allen in
beoefening brengen; talent om te begrijpen; talent
om te waarden; talent om 't te kunnen zeggen;
talent om uit te beelden; om te verklaren de
juiste gedachte in het juiste woord; heeft hij de
gave van te kunnen onderscheiden, aflezen, keuren
aan te durven en aan te kunnen het groote en
machtige; daarenboven naar voren te brengen het
kleine, reine, fijne; weet hij te strooien met goed-
poeder, zoo dat het er niet zal te dik oplichten,
en toch 't geheel bekoort door den glans waarin 't
blinkt; weet hij aan den hemelhoog, die zich over
't door hem in beeld gebrachte werlt, sterren te
doen schitteren, hij wier al er leeft ook enkele
gevonden worden van de eerste grootte; bovendien
doet hij alles, als schrijver-dichter bij Gods gade,
baden in den gloed, die uitstraalt uit de Zonne
der gerechtigheid Jesus Christus — dan kan er
van zijn boek 'n geweldige invloed uitgaan ten
goede; dan kan 't gurend werken en een
impuls geven, die in de haad des Geestes,
om voort te leiden in of terug te brengen tot de
goede richting. Dr. Kuypert in zijn „Confidentie-
schrijft" zoodanige uitwerking op zichzelf aan het
beroemde boek „De erfgenamen van Redcliffe" toe.
Maar al mikt een schrijver bescheiden-laag, toch
kan zijn goed boek ons zijn als een goed vriend,
die ons een eindweegs vergezelt bij ons voort-
wandelen op den levensweg en wiens gezelschap
ons vreugde geeft.
De zonde knaagt aan ons geestelijk bestaan. De
Duivel is leeg — seide eens iemand eigenaardig
— vandaar zijn vrachtocht.
Maar bij Christus is de Middelaarsvolheid. In
Zijn Woord wordt die ons aangeboden.
Al wat nu goed en waar en schoon is, gegrond
op de Schriften, geeft ons voordeel.
Ook goede boeken reiken op hunne wijze ziele-
voedsel uit. Ze zijn in elk geval als de regen-
druipelen en zonnestralen, om te doen rijpen de
vruchten des Geestes.
En als zóódanig zijn ze ons lief.
P. C. N. I.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Friesland:
Laat men toch voortvaren met de persoonlijke
propaganda. Spreken is goed, maar handelen is
beter. Op tal van plaatsen in Friesland (Zuid-
elijk deel) heeft men een goede propaganda ge-
druven en met veel succes. Zal dit blijvend
succes zijn; dan moet de agent ter plaatse niet
op de „klauwen" blijven rusten, maar stel, er
is een broeder die, bij zulk een bezoek toe-
getreden, soms later op zijn goede voornemen
terugkomt, dan moet de agent zulk een broeder
bezoeken.
Ik ben nu meer dan 25 jaren agent of
correspondent van verschillende vereenigingen
en heb die gedragslijn steeds gevolgd, en ik kan
mij maar één geval herinneren, dat ik een
contribuant verloor om andere oorzaken dan
maatschappelijke achteruitgang, verhuizing of
overlijden.
Bij vele broeders is er soms bezwaar om te
werken, omdat de tijdsomstandigheden minder
gunstig zijn.
Men bedenke echter, vóór dit bezwaar tot
stilstand zou leiden, dat zij die vóór de on-
gunstige tijdsomstandigheden al lid of be-
gunstiger waren, dit blijven.
Nu kan het zijn, dat voor sommige vrienden
verhooging van contributie niet gemakkelijk
gaat, maar zonder vermeerdering van inkomsten
gaat het bij de Vrije Universiteit in 't geheel
niet. Immers de uitgaven voor de Vrije Univer-
siteit zijn door de omstandigheden belangrijk
toegenomen. Ook zij heeft een duurtloos
dringend noodig.
Kort verslag van de vergadering
der Classis Leeuwarden op 17
Juli 1918.
1. Ds. Gerber opent als Praeses der roepende
kerk de vergadering.
Hij laat zingen Ps. 36:2, leest Ps. 36:6 en
gaat voor in gebed.
2. De credentia-brieven worden nagezien door
Dr. Veltenaar en br. Lettinga. Al de kerken
zijn wettelijk vertegenwoordigd.
3. In het moderamen nemen zitting Ds.
Gerber, als praeses, Dr. van Es, als assessor en
Ds. Hangelbroek, als scriba.
4. De praeses spreekt zijn bijdschap uit, dat
Dr. Veltenaar voor twee; Ds. Kreijl voor één
heroeft bedankte, hij wenscht de kerk van Leeu-
warden geluk, dat de Heere Ds. v. d. Munnik
weer in haar midden terug bracht en dat zij
weltra een 3den dienaar des Woords zal ont-
vangen, terwijl hij zitting geeft aan het leedwezen
over het a.s. vertrek van Ds. Ingwersen.
5. De notulen der vorige vergadering worden
gelezen en vastgesteld.
6. Ingekomen stukken:
a. een schrijven namens de Partic. Synode,
vergezeld van de copie eener missive der Generale
Synode, waarin op zorgvuldige bewaring der
kerkelijke archieven wordt aangedrongen.

De vergadering besluit hierover te handelen
bij 't verslag van de afgevaardigden naar de
Part. Synode.
b. een schrijven namens de deputaten der
Generale Synode tot verbetering der predikants-
tractementen. De daarin gestelde vragen zullen
worden beantwoord.
7. Ds. Kreijl brengt verslag uit over de ge-
houden Part. Synode. In verband met dit rapport
besluit de classis:
a. aan de kerkraden ter overweging aan te
bevelen: 't advies der Part. Synode, door haar
genomen op voorstel van de Commissie tot
verbetering der Predikantstractementen, dat het
minimum tractement behoort te worden vast-
gesteld op f1600 plus een kindertoeslag van f 50
per kind, plus vrije woning en vrijstelling van
alle belastingen, voor zoover die voortvloeiende
uit het inkomen aan het ambt verbonden, ver-
hoogd met een duurtloos bedrag van minstens 12 pCt.
De classis hoopt op de e.v. vergadering hierover
nader te handelen.
b. de kerkraden aan te bevelen 't feit wel
te willen herdenken, dat het straks 300 jaren
zal zijn geleden, dat de Generale Synode van
Dordrecht werd gehouden, en
c. aan de kerk van Leeuwarden te verzoeken
in overweging te nemen, 't Classicaal archief te
ordenen en diensgaande nadere voorstellen te
doen.
8. Ds. Doornbos brengt rapport uit over de
gehouden Zondings-Synode. In verband daarmee
doet de Classis-Zondingsdeputaat, Ds. v. d.
Munnik, de mededeeling,
dat het gewone quotum voor 't volgende jaar
zal moeten worden bijgedragen,
dat vrijwillige bijdragen voor de Zending zeer
welkom zullen zijn,
en dat de kerken verzocht zullen worden in
overweging te nemen, tot een hoe hoog bedrag
zij, met het oog op een 2den missionairen die-
naar des Woords, hun vaste bijdragen zouden
willen en kunnen verhoogen. Wanneer het
tegenwoordige quotum met ongeveer een derde
wordt verhoogd, zou het daarvoor noodige be-
drag zijn gevonden.
9. Over de gehouden kerkvisitatie wordt rap-
port uitgebracht door de dienaren des Woords:
Ingwersen en Hangelbroek. Deze rapporten geven
aanleiding tot het benoemen eener commissie,
bestaande uit Dr. van Es en Ds. Gerber, Meyer
en Hangelbroek, tot het instellen van een on-
derzoek, hoe de arbeid der evangelisten binnen
't ressort der classis zou kunnen worden gere-
geld en bevorderd.
10. Financieel rapporten worden uitgebracht.
a. door den classicaal quaestor. De inkom-
sten bedroegen f 420.97, de uitgaven f 397.56.
't batig saldo f 23.41.
b. door den deputaat voor Art. 13 K.O. De
door hem aangeboden begroting tot een be-
drag van f 900.— wordt goedgekeurd.
c. door den deputaat voor Hulpbeh. Kerken.
Deze sloot met een batig saldo van f 179.39.
d. door den deputaat voor de Theol. School.
De opbrengst der collecten bedroeg f 541.08.
de contributie f 351.50 en de giften f 33.75.
Na afreken van gemaakte kosten werd afgedragen
f 924.86.
e. door den deputaat voor de Theol. Fac.
der Vrij. Universiteit. De collecten bedroegen
f 579.20.
f. door den deputaat voor de Zending onder
de Joden. Bijeen werd gebracht f 320.70.
g. door den deputaat voor den arbeid in
Rijn-Pruisen. Het totaal der giften bedroeg
f 38.50.
h. door den deputaat voor de kerk van
Hulpbehoevende Studenten. 't Geheel der
collecten was f 220.57.
i. door den deputaat voor den evangelisatie-
arbeid in N. Brabant en Limburg. Door hem
werd een collecte voor dit doel ontvangen van
de kerk van Huizum, groot f 16.46.
De boeken van al deze deputaten worden
nagelien en in orde bevonden, en zij onder
dankzegging ontfangen van hun beheer.
11. De kerk van Berlikum vraagt een consul-
tant. Ds. Meijer van Beelgem wordt daarvoor
aangewezen.
12. In plaats van Ds. Ingwersen wordt Ds.
Meijer van Beelgem benoemd tot deputaat voor
de Theol. Fac. der Vrije Universiteit.
13. 't Onderzoek naar Art. 41 K.O. levert
geen bijzonderheden op.
14. De vacature-diensten worden als volgt
geregeld:
4 Augustus Wartena, Ds. Meijer; Eernewoude
Ds. Ingwersen; Hijaard Ds. v. d. Munnik; 1
September Wartena, Ds. Kreijl; Eernewoude
Dr. van Es; Hijaard Ds. Karssen; Dronrijp
Dr. Veltenaar; 6 October Ds. Hangelbroek;
Eernewoude Ds. Karssen; Hijaard Ds. Gerber;
Dronrijp Dr. van Es.
15. Als roepende kerk voor de e.k. classis,
vergadering op 16 October wordt aangewezen
die van Suawoude.
16. De korte notulen worden gelezen en goed-
gekeurd.
17. De praeses richt een hartelijk woord van
afschied tot Ds. Ingwersen bij zijn vertrek uit
de Classis. De vergadering zingt hem toe Ps.
134:3. Ds. Ingwersen zegt den praeses dank
voor zijn vriendelijk woord, voor 't goede in de
classis genoten en bidt al den broeders 'n Heere
zegen toe. Op verzoek van den praeses gaat
hij in dankzegging voor.
Op last der Classis
H. HANGELBROEK, h.t. Scriba.

Buitenland.

Duitsland. Dr. Lahusen is benoemd tot
vice-president van den Evangelischen Opper-
kerkeraad der Pruisische landkerk. Deze be-
noeming heeft in positieve kringen ontroering
gemaakt. Als Generaal-Superintendent van Berlijn
sprak hij in 1912, toen er strijd was over de
vraag of de dienaren des Woords zich gebou-
den moesten achten aan de Apostolische ge-
loofsbelijdenis, uit, dat voor hem niet de hoofd-
zaak was de objectieve inhoud der geloofs-
belijdenis, maar het subjectief geloof. Hij verhin-
derde in 1913/14, dat de gelovige minderheden
van eenige Berlijnsche gemeenten zich zelven
zouden helpen door het organiseren van gods-
diensoefeningen door geloovige predikanten.
Op een der laatste vergaderingen van de
Berlijnsche „Stadt-Synode" wilde hij de tegen-
stelling tusschen „positieve" en „liberaal" laten
verdwijnen door een soort van politieverbod
om deze qualitatieve te gebruiken. Ook meende
hij dat de Opperkerkeraad er voor zorgen moest,
dat de linkerzijde haar eisch, dat in nieuw ge-
vormde gemeenten liberale predikanten zouden
beroepen worden, ingewijld zag. Zijn streven
is dus: de uitwendige organisatie der landkerk,
ten koste van haar karakter van belijdenkerk,
te handhaven. Zijn leus is: het is beter bruggen
te slaan dan grachten te graven. Men gaat, als

de richting van Dr. Lahusen gevolgd wordt
met de kerk denzelfden weg op, als dien in
welken de staat geleid is toen Von Bethmann
Hollweg Rijkskanselier was.
Daarom is het in dezen tijd een treurig
teeken des tijds, dat een man als Lahusen tot
het hoogste ambt in de Evangelische landkerk
benoemd werd. Duitsland heeft noodig in den
zwaren tijd dien het doorworstelt, dat de posi-
tieve elementen die het nog bezit, niet op den
achtergrond gedrongen worden. Daarom ver-
baast en bedroeft het ons, dat de Duitse
Keizer een man met het verleden van Dr.
Lahusen tot zulk een verantwoordelijk ambt
geroepen heeft.
Het verwondert ons daarom niet, dat uit den
boezem der kerk steeds meer stemmen ver-
nomen worden, die ijveren voor lomaking
van den hand die de Kerk aan den Staat
kluijstert. Op de jaarvergadering der „Ev. Luth.
Conferensia" in Juni te Stuttgart gehouden, hield
de bekende gewezen Gen. Sup. Dr. Kaftan een
rede, waarin hij de overtuiging uitsprak, dat de
Staatskerk niet behouden blijven kan bij de
aanstaande democratisering van het staatsleven.
De staat had volgens den spreker ook geen
zedelijk recht de kerk nog langer aan zijn lei-
hand te houden. Ook heeft „Staatskerkendom"
zijn overleefd. Wel moet de volkskerk in
stand gehouden worden, maar niet tot elken prijs.
De eerste voorwaarde is, dat de volkskerk
„kerk" blijft, de tweede, dat zij steeds meer
volkskerk wordt. De eerste wordt vervuld, wan-
neer de belijdenis haar levensregel blijft, de
tweede, als in haar het „Staatskerkendom" over-
wonnen wordt. De door den Staat over de kerk
aangematigde macht moet aan de kerk terug-
gegeven worden; maar de opperhoofdelijkheid van
den Staat moet over de kerk blijven, d. w. z.
het opzicht, de bescherming en de hulp in het
bijzonder op het gemengd gebied van de school.
Het bestuur van de kerk moet de kerk zelf
uitoefenen. De op de belijdenis grondveste
gemeente, die door het ambt van het Woord
verzameld is, heeft zich zelve te regeren. Zij
moet zich daarvoor langzamerhand toerusten,
door een presbyteriale en synodale kerkorde,
het verkrijgen van financiële zelfstandigheid en
door voorlichting der gemeenten in het bijzonder
harer organen.
Zoo Dr. Kaftan. Er is veel in zijn woord dat
ons aantrekt; alleen begrijpen wij niet, hoe de
kerk tot zelfregering komen kan als de opper-
hoofdelijkheid van den staat over de kerk blijft
bestaan. In elk geval blijkt uit de voordracht
van den gewezen superintendent, dat men er
zich in Duitsland van bewust is, dat, nu op
staatkundig gebied groote veranderingen zullen
plaats hebben, de landkerk zich heeft voor te
bereiden op een crisis die over haar toekomst
beslissen zal.
Frankrijk. De *Semaine Religieuse* over
een betere verstandhouding tusschen
Protestantsche Christenen.
Op een poging van den Duitschen hoog-
leraar Deizmann om de door den oorlog
uitgeslagen Protestantsche Christenheid weder
blijven te brengen, is door het bekende Fransche
blad *Semaine Religieuse* het volgende geant-
woord: „Wij begrijpen wel, dat zoelang de
oorlog niet den dag heugver wordt en de staat-
kundige tegenstelling van twee werelden tot be-
slissing dringt, zoelang aan het hoofd van
Duitsland een regering staat, aan welke
elk ambenaar trouw zweeren moet, de predi-
kanten en theologen van dit land zich van ver-
antwoordelijkheid schuldig meenen te maken,
wanneer zij zich met hunne broeders in het
buitenland verbinden, om de door hun eigen
volk gegeven ermissen te bespreken en te be-
klagen. Maar zij moeten het volgende ver-
staan: Zoelang onze geloofsgenooten aan gene
zijde van den Rijn niet hunnen plicht erkend
en hunne vrijheid heronnen hebben, om de
gewelddaden hunns volks te erkennen en te
verafschuwen, zijn de andere volken moreel
gedwongen de wederopfrisching van een
internationale overeenstemming tusschen de
Protestantsche Christenen, tot betere tijden te
verschuiven.
De hoogleraar Deizmann had in een
schrijven van 26 April vooropgesteld, dat als
grondslag om tot een betere verhouding te
komen, moest aangenomen worden, niet de
veroordeeling van het eigen volk, maar de er-
kenning, dat men beiderzijds ter goeder trouw
was. Ons dunkt dat dit een billijke eisch is.
Als wij eens aan onze Engelsche broeders den
eisch gingen stellen: Wij kunnen niet met u
broederlijk verkeerden, of gij moet eerst alle
daan van geweld, door uwe regering gepleegd,
o. a. aan onze Transvaalsche stamboeders, eerst
erkennen en verafschuwen hoe zou men
daarover in Engelsche Christelijke kringen oor-
deelen?
Zweden. De internationale Chr.
conferentie voor den vrede ver-
rijdeld.
Van de Luthersche aartsbisdommen van Zwe-
den, Noorwegen en Denemarken ging de uitnodig-
ing uit tot het houden eener internationale vrede-
conferentie te Upsala, waarbij alle Kerken
zouden vertegenwoordigd worden.
Deze zal echter niet gehouden kunnen wor-
den, omdat door verschillende regeringen aan
de afgevaardigden geen passen werden ver-
strekt. Het is wel te betreuren, dat de regere-
ringen die eene internationale socialistische
conferentie verrijdelden door het weigeren van
passen, nu ook eene samenkomst van belijders
van den Christus verhinderden bijeen te komen,
die wil trachten een eind te maken aan den
verwoestenden oorlog.
Maar niet minder bedroevend is het te be-
merken, dat met name in Engeland de Council
van de Freechurch uitgesproken heeft, dat hij
niets te doen wil hebben met de conferentie,
op grond dat het onmogelijk is in geestelijke
gemeenschap samen te komen met de vertegen-
woordigers van Duitsland, wijl het Duitse
volk geen schuld wil belijden voor zijn mis-
daan. De Congregationalistische Unie, die in
Mei i.l. hare algemeene vergadering hield, vond
het denkbeeld van het houden eener conferentie
echter uitnemend, ofschoon de andere leden
er zich sterk tegen verklaarden.
Het komt ons voor dat juist de ouden, die
weten wat Engeland in vroegere jaren heeft
misdaan, verzoeningsgezind tegenover Duitsland
moeten zijn — men denke slechts aan hetgeen
Engeland verweten wordt in het bekende boek:
„een eeuw van onrecht". Van Christelijke zijde
wordt wel toegegeven dat ook Engeland in het
verleden heel wat op zijn kerfstok heeft, maar
het wist dat de zwarte bladzijde uit door nu zoo
krachtig op te komen voor het recht; — laat
ons er echter bijvoegen, dat dit bewerd werd
vóórdat het bekend werd, welke rol Engeland in
Rusland en Perzië gespeeld heeft en nog speelt.
Maar met dat al komt er van eene internatio-
nale vredesconferentie te Upsala niets. Het zou
reeds op zich zelf een groote zaak zijn, indien

belijders des Heeren uit alle oorlogvoerende
volken te samen sneekten, dat God onder Zijn
slaande hand verootmoediging wilde geven.
N.-Amerika. Alleen de Engelsche
taal in de Kerken.
De Gouverneur W. L. Harding van den Ame-
rikaanschen staat Iowa heeft eene proclamatie
tot zijn burgers gericht, waarin hij aanbeveelt,
dat de volgende vier dingen in acht zullen ge-
nomen worden:
1. Engelsch behoort en moet de eenige taal
zijn bij het onderwijs in publieke, private, ker-
kelijke en andere dergelijke scholen.
2. Gesprekken in publieke plaatsen, op treinen
en over de telefoon behooren in de Engelsche
taal te geschieden.
3. Alle publieke toespraken moeten in het
Engelsch zijn.
4. Laten zij die de Engelsche taal niet kun-
nen spreken of verstaan, hun godsdienst thuis
uitoefenen.
De twee voornaamste overwegingen, die den
Gouverneur er toe gebracht hebben deze pro-
clamatie de wereld in te zenden, heeft hij in
deze bewoordingen uitgedrukt:
„Naardien ons land in oorlog gewikkeld is
met buitenlandse naties.
„Naardien geschil gerezen is in gedeelten
van dezen staat omtrent het gebruik van vreemde
talen".
Verder legt Gov. Harding in deze pro-
clamatie de verklaring af: „Elk persoon wordt
vrijheid gewaarborgd God te dienen volgens de
inspraak van zijn eigen geweten, maar deze
waarborg beschermt hem niet in het gebruik
van een vreemde taal, wanneer hij zijne ge-
dachten evengoed in het Engelsch uit kan
drukken. Ook geeft deze waarborg den persoon
die het Engelsch niet kan spreken, niet het
recht om zich van eene vreemde taal te bedienen,
indien ook zulk doen er toe leidt, in tijd van na-
tionaal gevaar, oneenigheid te verwekken tus-
schen buren en burgers of den vrede en de rust
in eene omgeving te verstoren. Deze
handeling uitgevoerd in den geest van vader-
landsheide, schoon voor sommigen ongerijkelijk,
komt niet in botsing met hunne constitutioneele
rechten, en zal vrede en rust schenken te huis,
en het land grootelijks sterken in den strijd.
De zegeningen van de Ver. Staten zijn zoo groot,
dat eenig ongerief of opoffering gewillig gemaakt
behoort te worden ter harer instandhouding".
Of deze proclamatie een dwingend bevel geeft,
dat voortaan in de kerken alleen in het Eng-
elsch mag gesproken en gebeden worden, kun-
nen wij niet met zekerheid zeggen. Wel vrezen
wij het. Immers het Weekblad van Pella keurt
de uitvaardiging af en meent, dat zij meer kwaad
dan goed doen zal. De (Amerikaansche) *Wach-
ter* zegt er van: „Hoevel wij de zaak billijk
beoordeelen dan Pella's Weekblad en anderen,
komt het ons toch ook voor, dat de Gouver-
neur het doel dat hij zich voorstelt, beter
bereiken zou, indien aan de gemeenten een be-
hoorlijken tijd van overgang ware gegeven. Al
naar omstandigheden van den ouderdom der
nederzetting, zooveel en zooveel maanden. Nu
zoo maar in eens plotseling van taal veranderen,
vooral in den godsdienst, dat houdt heel wat
in. Men behoort er eenige rekening mede te
houden, dat de taal iemand na aan het hart
ligt".
Voorts zegt hetzelfde orgaan:
„Over de consideraties, en wat verwacht wordt
door de invoering van dezen maatregel, hebben
we niets te zeggen. Alleen dit, dat de regere-
ring een wijzen stap heeft gedaan met zich met
de taalkwestie in te laten. Hier en daar in ons
land zijn van die broeiesten, die heimelijk het
welzijn van het land benadeelen. Vreemdelin-
gen die in eigen land geen thuis meer hadden
en nu op den vrijen bodem van ons goed en
gastvrij land meenen te mogen doen, waarin zij
elders verhindert werden. In de groote steden
treft men wijken aan, uitsluitend bewoond door
vroegere bewoners van Boheme, Polen, Italië
of andere landen. Die menschen blijven in
hunne afzondering een vreemd element in Amerika.
Het is alleszins recht dat het zulke menschen
aan het verstand gebracht wordt, dat ze in
Amerika zijn, en de belangen hebben te bevoor-
deren van dit land, dat hen welwillend heeft
ontvangen en in welks welstand zij genieten".
En nu twijfelen we gansch niet aan de goede
bedoeling van den Gouverneur van Iowa, maar
het is voor ons wel de vraag, of hij voorzichtig
heeft gedaan met de proclamatie zonder eenige
voorbereiding uit te vaardigen".
Wij vinden deze verdediging zeer zwak en
houden het er voor, dat het 't streven is om het
den Nederlanders en Duitschers, door de *Wachter*
niet genoemd, in de nieuwe wereld moeilijk te
maken. Het is waar dat tal van Italiaansche
anarchisten in N.-Amerika gebleken zijn een pest te
wezen. Doch of het tot hunne bekeering zal leiden,
wanneer Godsdiensstofeningen niet in het Ita-
liaansch, maar in het Engelsch, zoo zij deze nog
blijven, gehouden worden, is sterk te betwij-
felen. En of Hollanders en Duitschers, als hunne
leeraars genooddacht worden in het Engelsch te
prediken, daarom meer voor hun nieuw vader-
land zullen gaan voelen, is ook de vraag. Het
tegenovergestelde kon wel eens het geval zijn.
Wij vrezen dat de Gouverneur van Iowa zijn
proclamatie uitvaardigde tot snuiking van het
Duitse element, doch kunnen niet gelooven
dat de genomen maatregel de uitwerking hebben
zal die men er zich van voorstelt. Gewoonlijk
werken dwangmaatregelen als door den Gouver-
neur van Iowa werden voorgeschreven, het tegen-
overgestelde uit van wat zij bedoelen. Ten tijde
der Fransche overheersching in Nederland werd
den predikanten voorgeschreven om bij de
Godsdienststofening te bidden voor Napoleon,
maar de haat dien men hem toedroeg, is er
niet door verminderd.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

EN DAN?

De koning van Epirus,
Zotst Pyrrhus, jong en fier,
Zat met zijn vriend en raadsheer
Aan d'oever der rivier.
Toen sprak de jonge koning:
„Mijn beeld zie 'k in dien vloed:
Steeds wordt hij voortgedreven;
Alzoo mijn lust en moed.
„Ik wil de wereld winnen,
Haar winnen met mijn zwaard.
„Ik neem eerst het schoon Thessaalië;
Voorwaart een zege waard.
„En dan? zoo vroeg de raadsheer.
„Dan wend ik mij naar 't Zuid,
Naar 't land der oude Grieken,
En keer met roem en buit."